

אסדרת משק הפסולת בישראל

מסמך מסכם- תובנות והמלצות מסדנת מומחים רב־מגזרית

עורכות המסמך: הילה אקרמן, ד"ר אפרת אלימלך, פרופ' אופירה אילון, ד"ר ריבה ולדמן

תקציר מנהלות

מרכז שלטון אזורי, מרכז שלטון מקומי ופורום ה-15, ערכו בפברואר 2026 במשרדי משכ"ל, סדנת מומחים שעסקה בסוגיות מרכזיות באסדרת משק הפסולת, מהלך לו שותפים משרד האוצר והמשרד להגנת הסביבה. בסדנה השתתפו כ-70 בעלי עניין מארבעה סקטורים- שלטון מקומי (32), שלטון מרכזי (11), מגזר פרטי (16), ארגוני חברה אזרחית ואקדמיה (9) (ראו נספח 1).

המסמך מתאר את נקודות ההסכמה ונקודות המחלוקת כפי שעלו במהלך הדיונים השונים. פרק ההמלצות מבוסס על התייעצויות שקיימנו עם מומחים מהשלטון המקומי ומהמגזר הפרטי ומשקף גם את ניסיון עורכות הסדנה.

בסדנה עלתה הסכמה רחבה בדבר הצורך בשינוי עומק מבני במשק הפסולת בישראל. המשתתפים הביעו תמיכה עקרונית במעבר למשק סגור, מתוכנן ומתומרך כלכלית, אך הדגישו כי הצלחת הרפורמה תלויה באופן עיצובה המוסדי והכלכלי ולא בעצם קיומה.

מוקדי המחלוקת שעלו נוגעים לשאלה כיצד יש לעצב את חלוקת הסמכויות בין הרמה ארצית לרמה המקומית, כיצד יש לבנות את מנגנון התמחור כך שישמש כלי מדיניות אפקטיבי, וכיצד ניתן לשמר ולשפר תמריצים להפחתת הטמנה מבלי לפגוע ביציבות השוק ובתחרות.

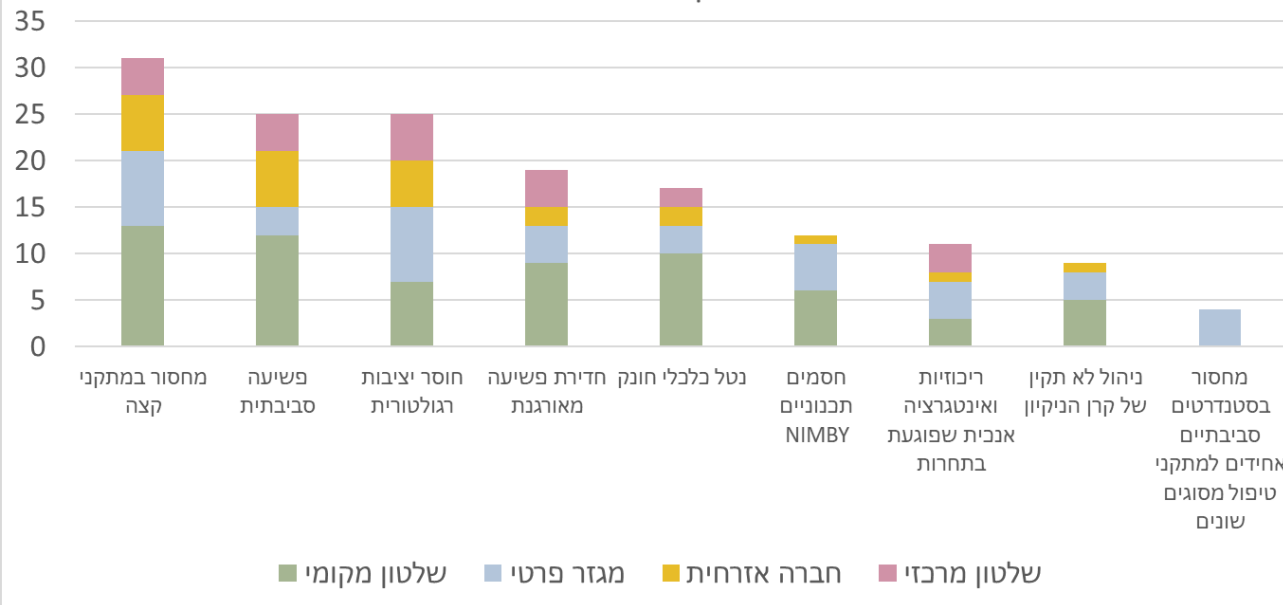
מהדיונים עולה כי הצלחת הרפורמה תיקבע בראש ובראשונה על ידי עיצובה המוסדי: **עיצוב רגולטור מקצועי (בדגש על גוף א-פוליטי), עצמאי ומאוזן, אשר ייצור ודאות ארוכת טווח (ליזמים, לרשויות ולאזרחים), יבסס תמריצים כלכליים ברורים, וישמור על איזון בין ריכוזיות לבין אחריות מקומית אפקטיבית.**

הרקע המערכתי והצורך בשינוי מבני

משק הפסולת בישראל מאופיין בשונות משמעותית בין רשויות מקומיות, תמריצים כלכליים חלשים להפחתת כמויות הפסולת המיוצרות, להפרדה במקור ולהפחתת הטמנה, פשיעה ואינטגרציה אנכית בין גורמי פינוי וטיפול שיוצרת כשלים תחרותיים. משתתפי הסדנה תיארו מערכת שבה הוודאות הרגולטורית מוגבלת, והקשר בין יעדים סביבתיים לבין מנגנוני התמרוץ בפועל אינו מספק.

המשתתפים התבקשו לענות על השאלה אילו בעיות וכשלים במשק הפסולת האסדרה צריכה לפתור. מחסור במתקני קצה, פשיעה סביבתית וחוסר יציבות רגולטורית צוינו ככשלים המרכזיים להם האסדרה צריכה לתת מענה (ראו איור 1).

בעיות במשק הפסולת: מה האסדרה חייבת לפתור?

איור 1: בעיות במשק הפסולת- מה האסדרה חייבת לפתור?

בדיונים עלתה תמיכה רחבה ביצירת מבנה אסדרה כולל, אשר יגדיר אחריות ברורה לכל מקטע בשרשרת הערך ויחזק את המנגנונים הכלכליים המעודדים הפחתה במקור, מיחזור והשבה.

יחד עם זאת, הודגש כי מעבר חד או ריכוזי מדי עלול ליצור סיכונים חדשים- ובראשם פגיעה באוטונומיה של הרשות המקומית, החלשת תחרות (בגלל ריכוזיות יתר), והעמקת פערים בין רשויות איתנות ורשויות חלשות.

מבנה מוסדי וחלוקת סמכויות

הדיון במבנה המוסדי העתידי של משק הפסולת היה מהעמוקים והמרכזיים בסדנה. היתה הסכמה רחבה בדבר הצורך בגוף רגולטורי ארצי מקצועי, עצמאי וא-פוליטי, אשר ירכז סמכויות תכנון, רישוי, פיקוח ותעריפים. המשתתפים הדגישו כי ריכוז סמכויות עשוי לייצר מדיניות עקבית ולחזק את הוודאות למשקיעים ולרשויות כאחד.

רוב המשתתפים סברו כי **המקטע הפנים-עירוני צריך להיות חלק בלתי נפרד מן האסדרה הכוללת של תחום הפסולת**, אך הדגישו את החשיבות שבשימור אוטונומיה לרשות המקומית בכל הקשור לאצירה, אחיפה מקומית והטמעת מדיניות הפרדה במקור. עמדה זו אינה מבטאת סתירה, אלא משקפת תפיסה של ממשל רב-רמתי (multi-level governance) המבחינה בין קביעת מסגרת רגולטורית מחייבת ברמה הארצית לבין שיקול דעת תפעולי ברמה המקומית.

הרשויות המקומיות נתפסות כגורם המבצע המרכזי, בעל היכרות עמוקה עם המרחב הפיזי, המבנה החברתי ודפוסי ההתנהגות של התושבים, ולפיכך כבעלות יתרון יחסי ביישום מדיניות ובהתאמתה להקשר המקומי.

המודל שזכה לתמיכה הרחבה ביותר הוא, אפוא, מודל היברידי: הרגולטור הארצי מגדיר את מסגרת היעדים, הסטנדרטים, התעריפים והתמריצים, ואילו הביצוע נותר בידי הרשות המקומית. מודל זה מבקש לשלב בין אחידות נורמטיבית לבין גמישות תפעולית.

המחלוקות נסבו סביב היקף הסמכות של הרשות הארצית והרכב הייצוג של השלטון המקומי בגוף המנהל. חלק מהמשתתפים סברו כי יש להבטיח ייצוג משמעותי לשלטון המקומי כדי למנוע ריכוזיות יתר, בעוד אחרים התריעו מפני מצב שבו שיקולים מקומיים יפגעו ביכולת לקבל החלטות מערכתיות ארציות. ככל שמועצת הרשות תורכב ממספר מצומצם של נציגים יכך עולה החשש מפני לחצים פוליטיים ועירוב שיקולים זרים.

מנגנוני תמחור ותמרוץ

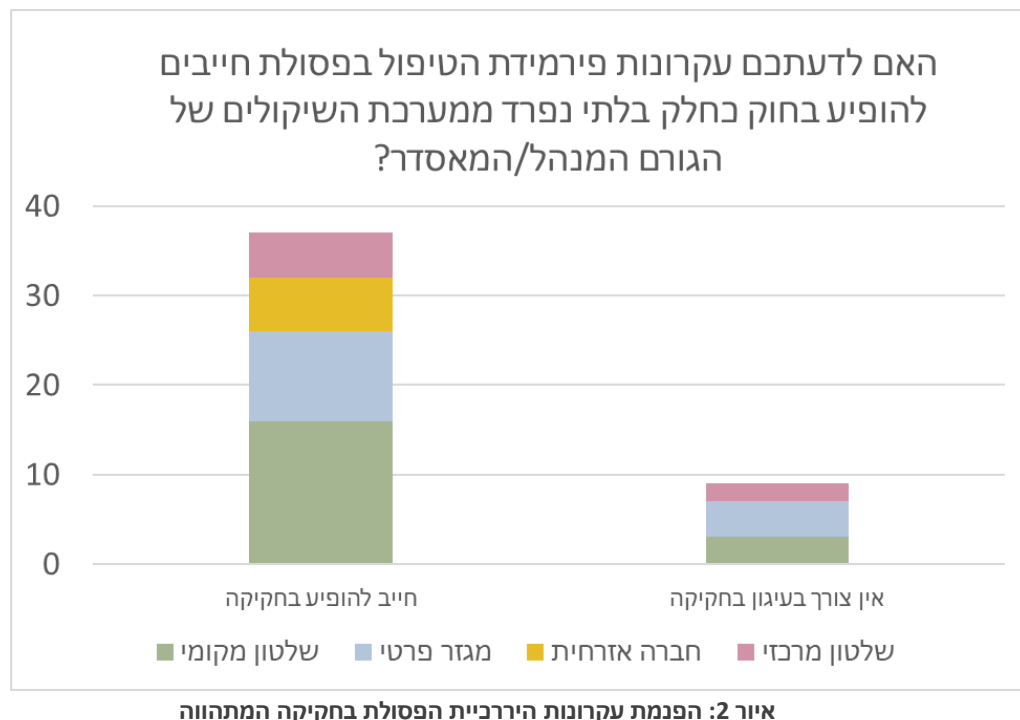
אחד המסרים שהודגשו על ידי המשתתפים היה החשיבות הקריטית של מנגנון התמחור. המשתתפים ביטאו הסכמה רחבה כי תעריף עתידי חייב לשקף את העלות המלאה של כלל שרשרת הערך- החל מעידוד הפחתה במקור, דרך איסוף ופינוי, מיון וטיפול ועד השבה או הטמנה. המשתתפים הדגישו כי **התעריף אינו רק כלי גבייה אלא מנגנון מדיניות מרכזי**, אשר ביכולתו לעצב התנהגות של רשויות, עסקים ותושבים.

חזרה ונשנתה הטענה כי **ללא תמריץ כלכלי ישיר וברור לתושב או לעסק, לא תתרחש הפחתה במקור או הפרדה אפקטיבית במקור**. על כן, הובע עניין משמעותי בהפרדת חשבון הפסולת ממסגרת הארנונה הכללית (בדומה לחשבונות המים, החשמל והגז) וכן במנגנוני PAYT.

הסכמה גורפת נוספת תומכת בחיוניות הטמעת עקרונות היררכיית הטיפול בפסולת בחוק, כחלק בלתי נפרד ממערכת השיקולים של הגורם המנהל/המאסדר (37 מתוך 46 משיבים) (ראו איור 2).

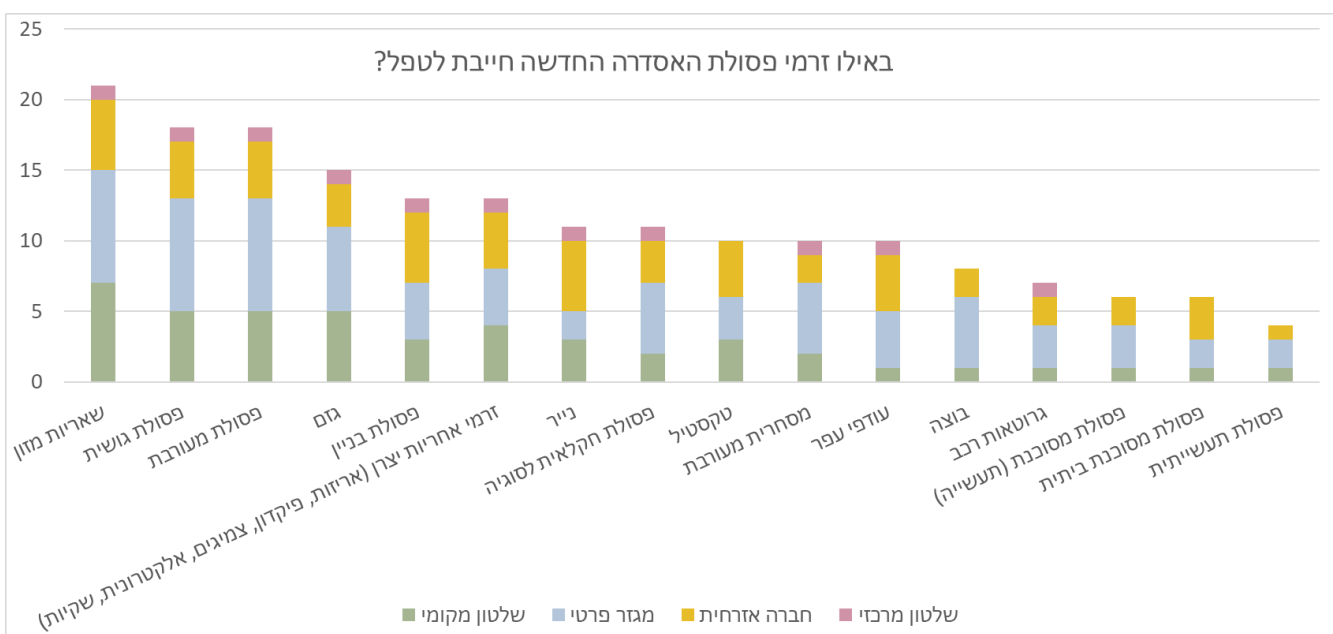

קיימת הסכמה כי יעדי הפחתת הטמנה צריכים להיות מעוגנים בחוק (28 מתוך 34 משיבים), וכי יש לקבוע בחקיקה גם יעדים לצמצום במקור, מיחזור והשבה. אלה שסברו שהיעדים צריכים להיות מעוגנים בחוק, הצביעו על 40% הטמנה כיעד ריאלי לשנת 2035 (לעומת כ- 80% כיום) ו-20% הטמנה כיעד ריאלי ל- 2050 (היפוך הפירמידה) [היעד מבוסס על ערך חציוני].

לצד ההסכמות, בולטת מחלוקת מרכזית לגבי שאלת אחידות התעריף הארצי לעומת מודל דיפרנציאלי. תומכי האחידות הדגישו שיקולי צדק טריטוריאלי וצמצום פערים, בעוד שתומכי הדיפרנציאציה טענו כי תמחור ריאלי מבוסס עלות ישקף טוב יותר את המציאות וייצר יעילות גבוהה יותר. **סוגיית הסבסוד הצולב בין אזורים חזקים לחלשים (מרכז ופריפריה) זוהתה כאחת מנקודות ההכרעה המרכזיות של הרפורמה.**

הטיפול בפסולת האורגנית צריך להיות בראש סדר העדיפויות של האסדרה ולאחריו- הטיפול בפסולת גושית ובפסולת מעורבת (איור 3).

איור 3: זרמי פסולת בהם האסדרה צריכה לטפל

עתיד היטל ההטמנה ומקורות המימון

הדיון סביב עתיד היטל ההטמנה העלה חששות מהותיים. מצד אחד, עלתה נכונות לבחון מודל מימוני חדש. מצד שני, הובע חשש כי ביטול היטל ללא מנגנון חלופי ברור יחליש את תמריץ מניעת ההטמנה ויפגע במימון רכיבים מערכתיים חיוניים כגון חינוך, הסברה ויחידות סביבתיות.

לא הושגה תמימות דעים בשאלה האם להטמיע את העלויות החיצוניות במסגרת התעריף הכולל או לשמר מנגנון ייעודי נפרד. הודגש כי כל שינוי בתחום זה מחייב תכנון זהיר והדרגתי כדי למנוע פגיעה בתמריצים סביבתיים קיימים.

המקטע הפנים-עירוני וכשלי השוק

היתה הסכמה גורפת (42 מתוך 51 משיבים) כי האסדרה חייבת להתייחס למקטע הפנים והחוץ עירוני כאחד. המקטע הפנים עירוני תואר כמוקד הכשל המבני המרכזי של המשק. המשתתפים הצביעו על קיומה של קרטליזציה באזורים מסוימים ועל אינטגרציה אנכית בין מפעילי מתקנים לקבלני פינוי, מצב הפוגע בתחרות וביעילות. הודגש כי יש לבחון כלים רגולטוריים שימנעו ריכוזיות עודפת ויבטיחו שקיפות במחירי הכניסה למתקנים.

ניכרה תמיכה רחבה ביישום מדורג אך מחייב ומעוגן בחקיקה של חובת הפרדה במקור ומנגנוני PAYT, אולם הובע ספק באשר ליכולת של כלל הרשויות ליישם מהלך כזה באופן מיידי. חלק מהמשתתפים הדגישו את הצורך בחיזוק כלים מקומיים לאכיפה ובהבהרת אחריות במקרה של פשיעה סביבתית.

המסקנה החוזרת הייתה כי ללא תמריץ כלכלי ישיר ליצרן הפסולת (הביתי, המסחרי והמוסדי) וללא מנגנוני פיקוח אפקטיביים- לא ניתן יהיה להשיג שינוי התנהגותי משמעותי.

אחריות יצרן

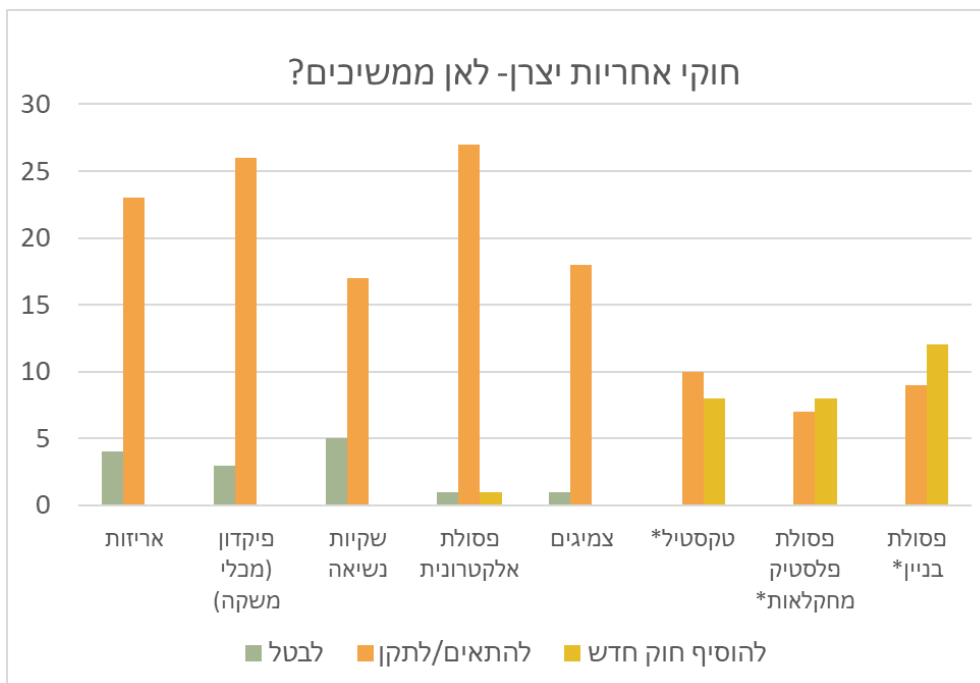
בנושא אחריות היצרן עלתה התנגדות ברורה לביטול גורף של המנגנונים הקיימים ללא חלופה מוסדרת וברורה.

היתה הסכמה חלקית בדבר הצורך בהוספת זרם פסולת בניין, פלסטיק מחקלאות ופסולת טקסטיל להסדרי אחריות יצרן. המשתתפים הדגישו כי האחריות הכלכלית והתפעולית של היצרנים היא רכיב מרכזי במשק סגור וכי יש לשמר אותה כחלק מהמערך הכולל. בנוסף, הועלו הצעות להתאמות מבניות שיצמצמו פיצול רגולטורי בין זרמים ויחזקו את היציבות והוודאות בשוק. הובע חשש כי אי-ודאות רגולטורית או שינוי חד במנגנון האחריות עלול לפגוע בהשקעות ובפיתוח תשתיות טיפול והשבה. **הדיון שיקף צורך באיזון בין פשטות רגולטורית לבין שמירה על מנגנוני אחריות אפקטיביים.**

נקודת מחלוקת מרכזית שעלתה היא האם חוקי אחריות יצרן צריכים לשבת תחת מטריה חקיקתית אחת או תחת חקיקה ייעודית פר זרם כנהוג היום. בנוסף, המשתתפים היו חלוקים בדעותיהם לגבי תפקיד רשות הפסולת בניהול מנגנוני אחריות יצרן (איור 4).

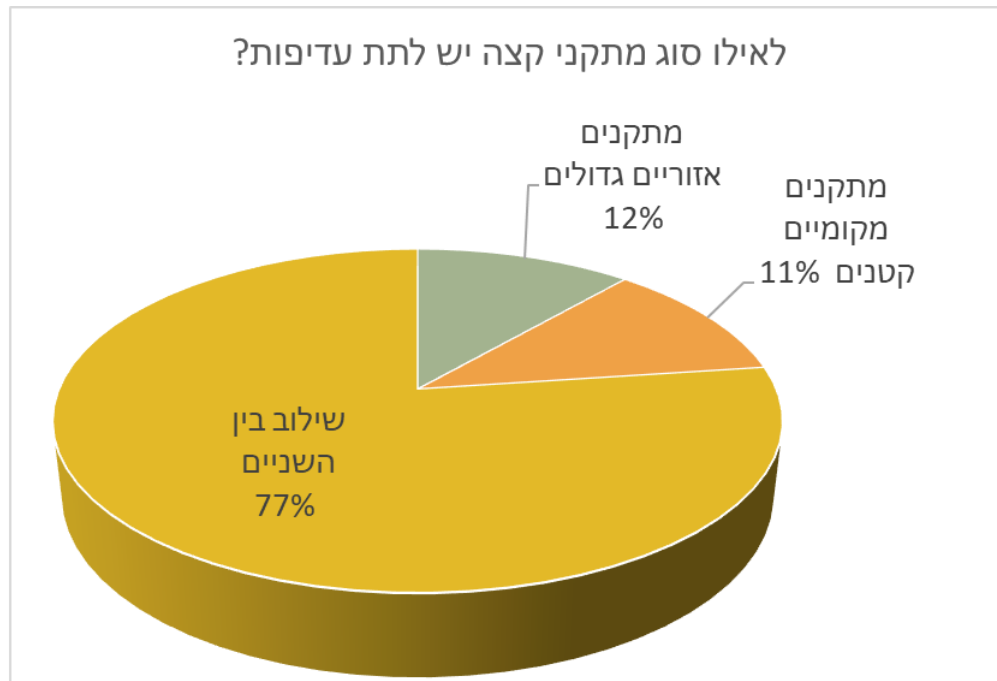

איור 4: התאמות בחוקי אחריות יצרן

פיתוח מתקני קצה

צורך בוודאות רגולטורית ותכנון ארצי לצד פתיחת השוק עלו כחוט השני לאורך כל הדיון. המשתתפים סברו כי יש לפרק מונופולים קיימים ובמקביל לאפשר היווצרות של פתרונות ביזוריים והקמתם של מתקנים קטנים בפריפריה (איור 5).

איור 5: לאילו מתקני קצה יש לתת עדיפות במסגרת האסדרה?

היתה מחלוקת לגבי מידת ההתערבות של המדינה בהקמת המתקנים. הדיון הצביע על צורך באיזון בין תכנון ריכוזי להבטחת קיבולת ובין שימור תחרות דינמית.

סיכום

סדנת המומחים משקפת קונצנזוס בדבר הצורך באסדרה כוללת של משק הפסולת ובמעבר למשק מתוכנן ומתומרך כלכלית. יחד עם זאת, הצלחת הרפורמה תלויה בעיצוב מוסדי זהיר ומאוזן.

מוקד ההכרעה אינו עצם הקמת רשות פסולת, אלא הגדרת סמכויותיה, עיצוב מנגנון התמחור, ושימור תמריצי מניעת ההטמנה ואחריות היצרן. ריכוזיות יתר עלולה לפגוע בגמישות ובתחרות, בעוד פיצול סמכויות עלול להנציח בשלים קיימים.

האתגר המרכזי למדיניות הוא מוסדי: יצירת מסגרת רגולטורית מקצועית, עצמאית ויציבה, המשלבת תכנון ארצי עם אוטונומיה לרשויות המקומיות, מבוססת תמריצים כלכליים ברורים, ומבטיחה צדק טריטוריאלי ואחידות בסטנדרט השירות, מבלי לפגוע ביכולת היישום בשטח.

המלצות

המלצה א': חזון ומטרות אסטרטגיות

1. יצירת ודאות רגולטורית

מוצע כי בבסיס החקיקה יעמדו שתי מטרות שלובות: יצירת אופק תכנוני וכלכלי ארוך טווח באמצעות עיגון יעדי הפחתת הטמנה ויישום עקרונות היררכיית הטיפול בפסולת בחוק, לצד הבטחת הקמתן של תשתיות טיפול מתקדמות העומדות בסטנדרטים סביבתיים נאותים.

2. אסדרת משק הפסולת בסביבה של פשיעה סביבתית

משק הפסולת בישראל פועל בסביבה שבה פשיעה סביבתית והשלכה בלתי חוקית מהוות מציאות מוכרת ומשמעותית. מוצע כי האסדרה תתוכנן תוך מודעות מלאה למציאות זו, ותעוצב כך שמנגנוניה – השקיפות, התמריצים הכלכליים והאכיפה המובנית – יצמצמו את הכדאיות של פעילות בלתי חוקית כתוצאה טבעית מתפקודה התקין. יחד עם זאת, המטרה המרכזית של האסדרה צריכה להיות הובלת משק הפסולת לפעילות מוסדרת, יעילה וסביבתית – והמאבק בפשיעה הוא גורם שיש להתחשב בו ולצמצמו, אך לא צריך להיות המטרה המכתיבה את עיצוב המדיניות.

המלצה ב': סמכויות רשות הפסולת

3. הגדרת הרשות ברגולטור מנהל בעל סמכויות ביצוע

מוצע להעניק לרשות הפסולת סמכויות ניהול רוחביות שיאפשרו בין היתר:

- א. לתכנן מיקום ולנהל מכרזים להקמת מתקני קצה, בשיתוף רשויות מקומיות.
- ב. להפעיל "סמכות הפניה" לקביעת יעד הפסולת, ובכך לצמצם את תלות הרשויות בקבלני איסוף ולייעל את מרחקי ההובלה, וזאת רק במקרים בהם זוהה כשל (ראו המלצה 9).
- ג. לקבוע מחירי מקסימום לכניסה למתקנים.

4. הקמת תאגידים מקומיים לטיפול בפסולת

מוצע כי רשות הפסולת תפעל לעידוד הקמת תאגידי פסולת אזוריים (על בסיס אשכולות רשויות או איגודי ערים), שיפעלו כישויות כלכליות עצמאיות המנהלות 'משק סגור'. התאגיד ירכז את התכנון, ההקמה והתפעול של מתקני קצה ומערכי איסוף אזוריים תוך ניצול יתרון לגודל, כאשר המימון יישען על מנגנון תעריף מבוקר, שקוף ואחיד. קביעת תעריף ייעודי תבטיח יציבות פיננסית ארוכת טווח, תמנע הטיית משאבים לצרכים עירוניים אחרים, ותאפשר השקעה עקבית בתשתיות ובשיפור רמת השירות הסביבתי לתושב.

5. קידום הקמת תשתיות קצה תוך שמירה על סטנדרטים סביבתיים

מוצע כי האסדרה תכלול מנגנונים ייעודיים לטיוב ולהסרת חסמים ביורוקרטיים המעכבים כיום הקמת מתקני קצה במוסדות התכנון. תהליך זה יתבצע מתוך ראייה תכנונית ארצית כוללת,

המבטיחה כי ייעול ההליכים לא יבוא על חשבון עמידה בסטנדרטים סביבתיים מחמירים. המטרה היא ליצור מסלול תכנוני עקבי ומקצועי, המאזן בין הצורך הדחוף בפריסת תשתיות לבין המחויבות להגנה על הסביבה ועל בריאות הציבור.

6. פיתוח שוק תוצרי המיחזור ויצירת ביקושים

מוצע כי רשות תקדם הקמת מפעלי מיחזור ותפעל ליצירת שוק יציב לפסולת שהופרדה במקור או מוינה בתחנות מעבר.

המלצה ג': יחסי שלטון מרכזי ושלטון מקומי

7. יצירת הבחנה ברורה בין אחריות המדינה לאחריות הרשות המקומית

מוצע לעגן בחקיקה מנגנון של 'חוזי ביצוע' המבחין בין אחריות המדינה לקביעת היעדים והעמדת התשתיות הלאומיות, לבין סמכותו הניהולית של השלטון המקומי. מוצע כי המדינה תתמקד בהגדרת התוצאה הסביבתית הנדרשת (כגון עמידה ביעדי הפחתת הטמנה ויעדי מיחזור והשבה), בעוד שהרשויות המקומיות יהיו בעלות החופש המבצעי להתוות את דרכי היישום (כגון שיטות האיסוף, אופן ההפרדה ותדירות הפינוי). מנגנון זה יבטיח עמידה בסטנדרטים לאומיים תוך מתן גמישות לרשות המקומית להתאים את המענה לצרכיה הייחודיים.

8. הבטחת ייצוג רחב ומניעת ריכוזיות במועצת הרשות

מוצע להרחיב את הייצוג במועצת הרשות כך שיכלול יותר חברים (כלומר מעל 7 הנקובים בהצעה הנוכחית של משרד האוצר) ושיובטח ייצוג רחב לשלטון המקומי על כל גווניו. ייצוג רחב יבטיח חסינות מפני לחצים מצד גורמים מונופוליסטיים, גורמים עבריינים ואינטרסים מקומיים.

9. אימוץ עקרון הסובסידיאריות באזורים מתפקדים

מוצע כי באזורים שבהם קיימת מערכת אזורית וחוזית יציבה ויעילה, תוגבל התערבותה של רשות הפסולת למינימום ההכרחי, כדי לא לפגוע במנגנונים שכבר מוכיחים הצלחה.

המלצה ד': מנגנונים כלכליים ובקרה

10. קידום מודל "המזהם משלם" וניתוק חשבון הפסולת מהארנונה

מוצע לעגן בחקיקה חיוב יצרני פסולת על פי הכמות המיוצרת בפועל. לשם כך, מוצע ליצור הפרדה בין תקציבי הטיפול בפסולת לבין תשלומי הארנונה הכלליים, על מנת ליצור תמריץ כלכלי ישיר להפחתת פסולת. יש להחיל את עקרון זה על המקטע העירוני והבין-עירוני כאחד.

11. החלת עקרון האחריות הכלכלית על יצרני פסולת מוסדיים וסטטוטוריים

מוצע לקבוע כי גופים סטטוטוריים ויצרני פסולת מוסדיים גדולים (כגון שדות תעופה, בתי חולים, מחנות צה"ל ומוסדות ממשלתיים) יישאו במלוא עלויות הטיפול בפסולת הנוצרת בתחומם. גופים אלו יהיו כפופים באופן ישיר לסמכויות הפיקוח, הבקרה והצבת היעדים של רשות הפסולת, במטרה

להבטיח כי ניהול הפסולת בגופים אלו עומד בסטנדרטים הלאומיים ואינו מטיל נטל תפעולי או תקציבי על הרשויות המקומיות והתשתיות האזוריות.

12. אימוץ מודל משק בר-קיימא המשלב השתתפות מדינה בהקמה ובתפעול

מוצע כי משק הפסולת לא יוגדר כמשק סגור הרמטי המבוסס על עקרון העלות בלבד. לחלופין, מוצע לאמץ מנגנון דומה לזה המיושם במשק החשמל¹, המאפשר הזרמת תמיכה תקציבית וסבסוד ממשלתי ישיר בהקמה ובתפעול של מתקני מיון והשבה מתקדמים, ובכך להבטיח כי מטרות הליבה הסביבתיות יושגו מבלי שהמשק יאלץ לסגת לפתרונות זולים ונחותים מבחינה סביבתית בשל פערי מימון.

13. השארת חוקי אחריות יצרן על כנם

מוצע להותיר את חוקי האחריות היצרן המורחבת על כנם ללא קביעת מועד פקיעה במסגרת האסדרה החדשה, כאשר המשרד להגנת הסביבה יוסיף לשמש כרגולטור האחראי על יישום החוקים, אחיפתם ועדכוןם השוטף. בחינה של רפורמה ייעודית בחוקים אלו- בין אם כצעד משלים לרפורמה הנוכחית ובין אם כמהלך נפרד בעתיד, תתבצע רק לאחר שתובטח יציבות המבנה החדש של משק הפסולת ויוסדרו יחסי הגומלין בין כלל הגורמים הפועלים בו.

14. עידוד שותפויות בין המגזר הציבורי לפרטי

מוצע לאפשר מסלולים של הקמת מתקני טיפול באמצעות שותפויות בין רשויות מקומיות למגזר הפרטי (Public Private Partnership), שילוב המבטיח גמישות תפעולית לצד פיקוח ציבורי. מוצע כי רשות הפסולת תפעל להסרת חסמים ליישום מסלולי התקשרות כאלו.

15. קביעת מנגנוני פיקוח, בקרה, יעדי ביצוע וסנקציות על תפקוד הרשות

מוצע כי החוק יקבע לא רק חובות על השוק, אלא גם מנגנוני בקרה מחייבים וסנקציות על הרשות עצמה. לשם כך, מוצע כי יוגדרו בחקיקה יעדי ביצוע מדידים לרשות- הן סביבתיים והן תפעוליים- אשר ישמשו בסיס אובייקטיבי לבחינת תפקודה השוטף. יעדים אלה ילוו במנגנוני דיווח ובקרה, ואי עמידה ביעדים תפעיל סנקציות מדורגות ומוגדרות מראש בחוק.

המלצה ה': יציבות והמשכיות

16. קביעת הוראות מעבר מדורגות והגנה על השקעות

במטרה לשמור על אמון היזמים והמפעילים, מוצע לגבש הוראות מעבר מפורטות. אלו צריכות לכלול הגנות על התחייבויות קיימות, הסדרי מימון והחזר השקעות עבר, תוך מניעת פגיעה רטרואקטיבית בלתי מידתית במפעילים קיימים.

¹ ראו סעיף 31א בחוק משק החשמל

שם פרטי ושם משפחה	ארגון
שלטון מקומי	
ד"ר אבו גנב סלים	עיריית שפרעם
אביגיל הרוש	משכ"ל
אסי אליה	מועצה אזורית עמק יזרעאל
אסף אדמון	יחידה סביבתית אילת-אילות
אסף רטיג	מועצה אזורית גליל תחתון
אראל מוריס	איגוד ערים יהודה
ארה רבוא	מועצה אזורית עמק יזרעאל
עו"ד גיל ליבנה	איגוד ערים דן
דניאל רם	עיריית תל אביב- יפו
הילה זהבי אדר	מרכז השלטון המקומי
זיאד גנאים	עיריית באקה אלגרביה
חגית נעלי יוסף	עיריית תל אביב- יפו
חני כהן	משכ"ל
טליה מבור	אשכול רשויות החוף
יניב בסל	עיריית רחובות
יעלה אבנון	עיריית הרצליה
יערית צבי	עיריית תל אביב- יפו
כפיר מצוינים	מרכז השלטון המקומי
לב רוזנשטיין	מועצה אזורית משגב
ליאור גפן	חכ"ל, מועצה אזורית דרום השרון
מאיה קרבטרי	פורום ה-15
מוטי שי	מועצה אזורית גליל עליון
נופר טולדו	עיריית רחובות
נטע שטיינגרט	עיריית תל אביב- יפו
ניר ונגר	מועצה אזורית תמר
ד"ר נירית כהן	איגוד ערים גליל מערבי
נרית טיירי	אשכול רשויות השרון
נעמה אברהמוב	איגוד ערים יהודה
ד"ר נעמה לב	מרכז השלטון האזורי
סטיבן המר	משכ"ל
עיב מלמד דוניץ	אשכול נגב מערבי
ערן פרילדר	עירית תל אביב
רעות ויניצקי	מרכז השלטון המקומי
תמי קצבורג נבנצל	עיריית כפר סבא
ארגוני חברה אזרחית ואקדמיה	
עו"ד ג'מילה הרדל	עמותת אזרחים למען הסביבה
יניב בלייכר	אזרחים למען אוויר נקי
לימור גורליק	צלול
עדיית אורלב	החברה להגנת הטבע
עומר לביא	המועצה לבנייה ירוקה
עמיעד לפידות	אדם טבע ודין
פרופ' עדי וולפסון	מכללת סמי שמעון
עו"ד רחלי הכט	אוניברסיטת בר אילן

תומר גרטל	מגמה ירוקה
מגזר פרטי	
א.ב.י נוביק	שחף יעוץ סביבתי
אבירם בוצר	ייעוץ סביבתי
אורן נועם	DHV
דנה גבאי	DG Consulting
דני גרינוולד	מומחה לניהול וממשל מערכות מים
יצחק גיל	גילדור איכות הסביבה בע"מ
ליאור זייד	רייבבו-טק
מיכאלה פולנסקי	אורבניקס
נוה עין גדי	אפיק הנדסת סביבה והידרולוגיה
ד"ר ניצן לוי	יעוץ סביבתי
נמרוד חלמיש	אפיק הנדסת סביבה והידרולוגיה
סמדר הכהן	יעוץ סביבתי
עו"ד יפעת מאירוביץ יפת	ייעוץ וליווי פרויקטים סביבתיים
עידית הוד	יועצת קיימות
ד"ר רעיה וולקן	יועצת סביבתית
שרון קטקו	מתקן יוניברב
שלטון מרכזי	
אור אללו פוקס	המשרד להגנת הסביבה
אוראל כהן	המשרד להגנת הסביבה
חגית נובו	המשרד להגנת הסביבה
יואל בן שושן	משרד הכלכלה
לבנת גולדנברג	המשרד להגנת הסביבה
נועה שפיצר	משרד הכלכלה
נטע אלול	המשרד להגנת הסביבה
עידו מור	משרד האוצר
ד"ר רוני בלנק	מרכז המחקר והמידע של הכנסת
רונית רוטנברג	משרד האוצר
שירי ספקטור בן ארי	מרכז המחקר והמידע של הכנסת
שרון רהב	המשרד להגנת הסביבה